



# **İŞ GÜVENLİĞİ UZMANININ İŞ KAZALARINDAKİ HUKUKİ DURUMU**



**Öğr. Gör. Oktay Tan (MSc)**  
İş Sağlığı ve Güvenliği Programı

# DÜNYA'DA

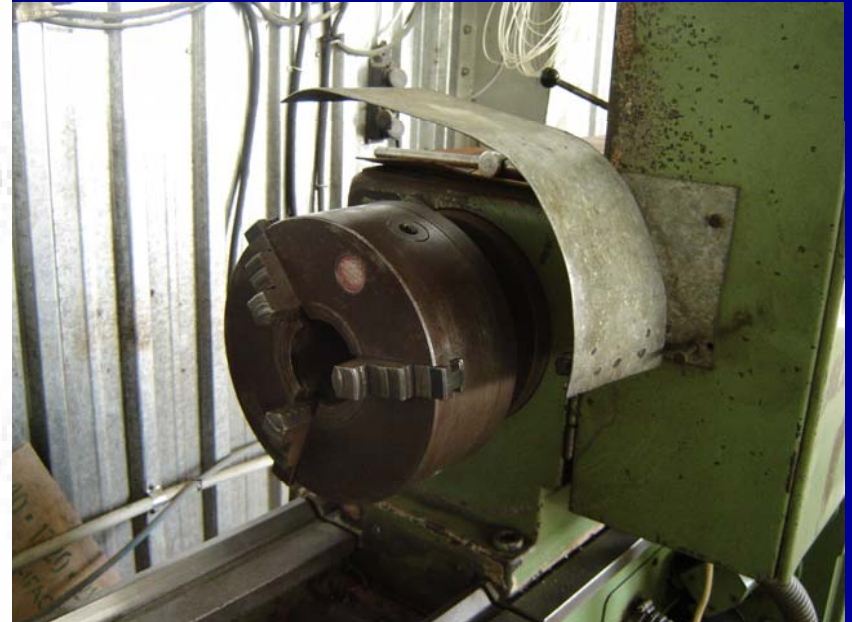
- HER YIL 270 MİLYON İŞ KAZASI MEYDANA GELİYOR
- BUNLARDAN 350 BİNİ ÖLÜMLE SONUÇLANIYOR
- HER YIL 160 MİLYON İŞÇİ MESLEK HASTASI OLUYOR
- MEYDANA GELEN İŞ KAZALARI VE MESLEK HASTALIKLARININ MALİYETİ;
- TÜM DÜNYA YILLIK GAYRİ MİLLİ HASILANIN % 4'Ü
- YANI, YILDA 1.25 TRİLYON US.DOLAR'DIR

# **TÜRKİYE'DE**

## **(2007 yılı)**

- **BİR YILDA 80 BİN CİVARINDA İŞ KAZASI MEYDANA GELİYOR**
- **HER GÜN 5 İŞÇİ İŞİNİ YAPARKEN ÖLÜYOR**
- **HER YIL 574 İŞÇİ MESLEK HASTASI OLUYOR**
- **MEYDANA GELEN İŞ KAZALARI VE MESLEK HASTALIKLARININ MALİYETİ;**
- **2006 YILI SSK İSTATİSTİKLERİNE GÖRE;**
- **İŞ GÜNÜ KAYBI 1.905.735**
- **BUNA GÖRE PARASAL KAYIP 95.250.000 TL.'SİDİR**

# TORNA TEZGAHINDAKİ AYNADA KORUYUCU BULUNMASI GEREKİR



KORUYUCU  
BULUNMUYORSA

BUNA RAĞMEN  
İŞÇİ ÇALIŞMAYA  
DEVAM  
EDERSE  
NE OLUR ?





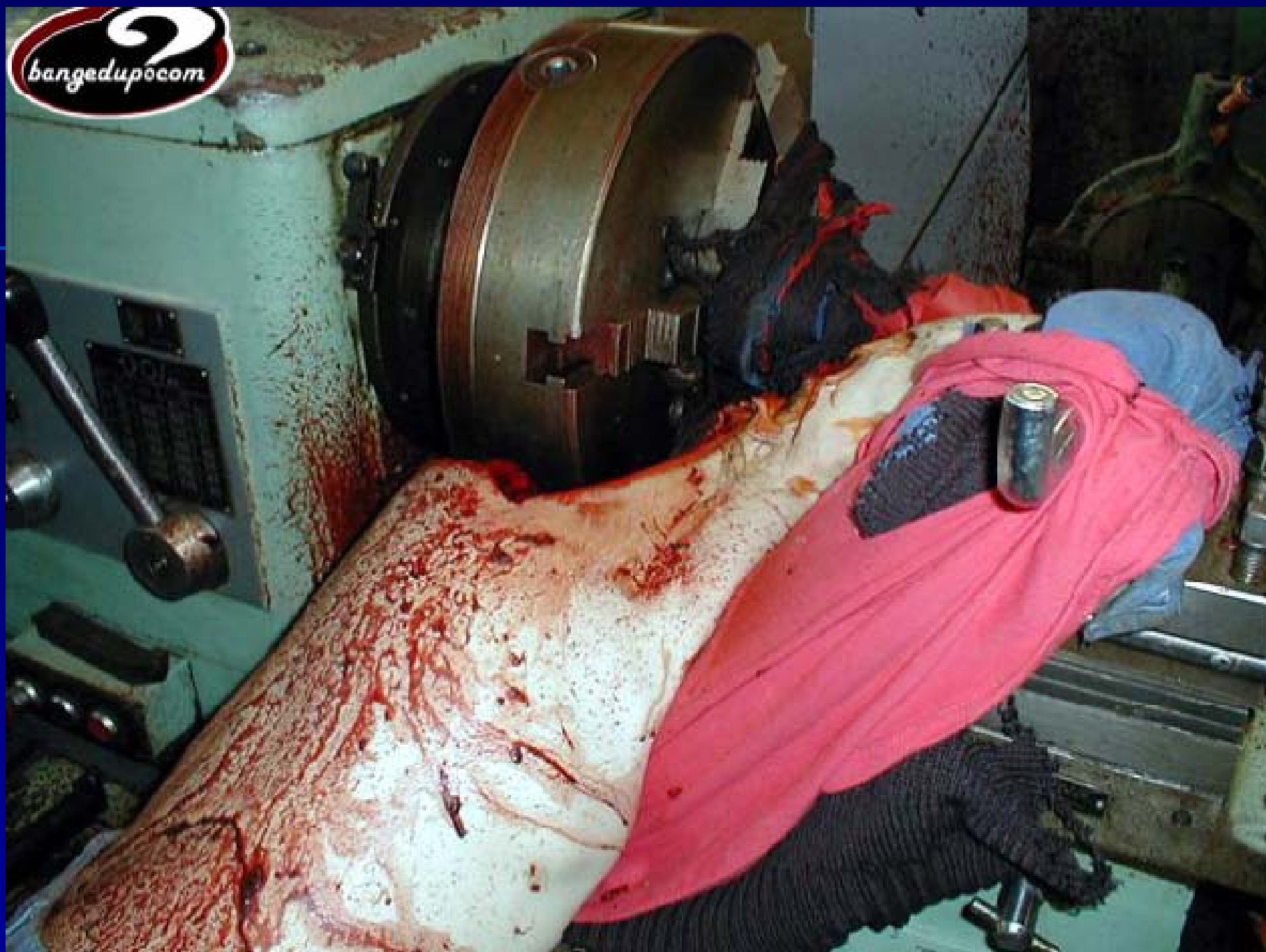
















**BURADA TEHLİKELİ  
DURUM VAR !....**

**NEDİR ?**

**19 2 2006**

- İşyerlerinde oluşan böyle tehlikelerden işçileri korumak ve onun zarar görmesini önlemek için işyerinde;
  - Gerekli önlemleri alma,
  - Önlemlere uyulup uyulmadığını kontrol etme,
  - Araç ve gereçleri noksansız bulundurma,
  - İşçileri risklere karşı bilgilendirme görevi,
- işverenlere verilmiştir.

- Bu görevler, iş hukukunda işverenlerin *“işçiyi gözetme borcu”* olarak adlandırılmaktadır.



**İŞKAZALARI VE MESLEK HASTALIKLARINDA  
İŞVERENİN İŞÇİYİ GÖZETME  
BORCUNA İLİŞKİN  
YASAL DÜZENLEMELER**

**ÖZEL HUKUK  
KARAKTERİ TAŞIYAN  
İŞÇİYİ GÖZETME BORCUNA  
İLİŞKİN HÜKÜMLER**

**HİZMET AKDİ**

**TOPLU SÖZLEŞME**

**S.S.G.S.K.**

**BORÇLAR KANUNU**

**İŞÇİ - İŞVEREN**

**KAMU HUKUKU  
KARAKTERİ TAŞIYAN  
İŞÇİYİ GÖZETME BORCUNA  
İLİŞKİN HÜKÜMLER**

**İŞ KANUNU**

**CEZA KANUNU**

**TÜZÜK VE  
YÖNETMELİKLER**

**İŞİ DURDURMA - İŞYERİNİ KAPATMA  
PARA CEZALARI**

**DEVLET - İŞVEREN**

**İŞVERENLER İŞÇİYİ GÖZETME  
BORCUNU YERNE GETİRMEK  
İÇİN;**

**İŞ SAĞLIĞI VE  
GÜVENLİĞİNDEN SORUMLU  
BİR ELEMANI ÇALIŞTIRMAK  
ZORUNDA MIDIR?**

## 4857 sayılı İş Kanunu'nun 5763 sayılı Kanunla değiştirilen 81. maddesine göre:

İşverenler, devamlı olarak en az elli işçi çalıştırdıkları işyerlerinde;

- ❖ İşyeri sağlık ve güvenlik birimi oluşturmakla,
- ❖ işyeri hekimi ile gereğinde diğer sağlık personelinin,
- ❖ Sanayiden sayılan işlerde iş güvenliği uzmanı olan bir veya birden fazla mühendis veya teknik elemanı görevlendirmekle, yükümlüdürler.

İşverenler, bu yükümlülüklerinin tamamını veya bir kısmını, bünyesinde çalıştırdığı personel ile yerine getirebileceği gibi, işletme dışında kurulu ortak sağlık ve güvenlik birimlerinden hizmet alarak da yerine getirebilir.

## **İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimleri ile Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimleri Hakkında Yönetmeliğin 5. mad. göre;**

İşverenler, devamlı olarak en az 50 işçi çalıştırdıkları işyerlerinde, işyeri sağlık ve güvenlik birimi oluşturmakla ve bir veya birden fazla işyeri hekimi ile gereğinde diğer personeli ve sanayiden sayılan işlerde bir veya birden fazla iş güvenliği uzmanını görevlendirmekle yükümlüdürler.

İşverenler, bu yükümlülüklerini, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin tamamını veya bir kısmını işyeri dışında kurulu ortak sağlık ve güvenlik birimlerinden alarak da yerine getirebilirler.

- İşyerinde sağlık ve güvenlik hizmetlerinin yürütülmesinden işveren sorumludur.
- Ortak sağlık ve güvenlik biriminden hizmet alınması işverenin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.



# İş güvenliği Uzmanı işyerindeki tehlikelerin giderilmesinden sorumlu mudur?

- İşveren, İş Güvenliği Uzmanını kendi bünyesinde çalıştırıyorsa işveren vekili olarak yönetmelikle yükümlü olduğu görevleri yerine getirmekle yükümlüdür.
- Dolayısıyla, **SORUMLULUĞU** bulunmaktadır.

# İŞVEREN VEKİLİ KİMDİR?

- İşveren çok olan işlerini tek başına yapamayacağı için konusunda uzman başka birilerine yaptırır.
- Özellikle, çok büyük iş hacmine sahip şirketler işlerini gördürebilmeleri ve işyerinde kendileri gibi hareket edebilmeleri için nitelikli kişilere ihtiyacı bulunmaktadır.
- Bu nitelikli kişilere "işveren vekili" denir. İş Kanunu'muza göre "işyerinin yönetiminde görev alan, ve işveren adına yetkili olan kimselere işveren vekili denir."

- Bu tanımlamada önemli üç unsur görülmektedir.
- Birincisi işveren vekilinin hareket alanı işyeriyle sınırlıdır.
- İkincisi, işveren adına işini yapmasıdır.
- Üçüncüsü ise, işin ve işyerinin yönetiminde görevi oranında yetkili olmasıdır.
- Bu nedenle, işveren vekili işi yapan değil yöneten olduğu için ve yönetmeyi kendi adına değil işveren adına yaptığı için işçi olmasına karşın, işçi den ayrı özelliktedir ve işyerinin yönetiminde, tıpkı işveren gibi hareket etmektedir.

- İşveren vekili, işverene ait yetkilerle donatılmış olduğu için İş Kanunu'muz, işveren için öngörülen her çeşit sorumluluk ve zorunluluklar işveren vekilleri hakkında da uygulanır hükmü ile işveren vekilini tıpkı işveren gibi görmektedir.

- Bu nedenle, işgüvenliği uzmanları işveren vekili olarak İş Kanunun 77. maddesinde belirtilen yükümlülüklerinden dolayı aynen işveren gibi sorumludur.

işgüvenliği uzmanlarının  
İř Kanunun 77.  
maddesinde belirtilen  
yükümlölükleri ile ilgili  
görevleri nelerdir?



# 1. İşyerinde iş sağlığı ve güvenliği gözetimini yapma görevi:

- İşyerinde, gece postaları da dahil olmak üzere tehlikeli maddelerin ortamdan uzaklaştırılmasını sağlamak,
- Çalışanların kişisel koruyucu teçhizat kullanmasını sağlamak,
- Uyarı levha ve işaretlerini yerleştirmek,
- Seyyar yangın söndürme cihazlarını belirlenen yerlere yerleştirmek,
- Çalışma alanında yanmaya ve patlamaya neden olabilecek (kıvılcım, kor metal gibi) faktörlerin engellenmesini sağlamak,
- Tehlikeli madde içeren kapalı kaplarda yapılan çalışmalara nezaret etmek,
- Çalışma alanında elektrik tehlikelerini tespit edip önlem aldirmek,
- Tehlikeli ortamında alınacak önlemlerin günlük kontrollerini yapmak,
- Mekanik sistemlerin hareketli aksamalarını kontrol etmek,
- İş makinelerinin çalışmasını ve malzeme ambarlarını iş güvenliği açısından kontrol etmek ayrıca, çalışma alanındaki araç trafiğini denetlemektir.

## 2. Risk tespiti ve değerlendirilmesi ilgili görevi:

- İşyerindeki tehlikelerin belirlenmesi,
- Risk analizinin ve risk değerlendirmesinin yapılması,
- Tehlikelerin kaynağında yok edilmesine yönelik tedbirlere öncelik verilerek ortadan kaldırılması ve risklerin kontrol altına alınması için işçilerin veya temsilcilerinin görüşlerini de alarak gerekli çalışmaları planlamak,
- Ölçüm, analiz ve kontrollerin yapılmasını sağlamak, alınacak sağlık ve güvenlik önlemleri konusunda işverene önerilerde bulunmak ve uygulamaların takibini yapmak,

### 3. İş güvenliğine ilişkin eğitim işlerini yürütme görevi:

- Yeni işe giren işçilere eğitim vermek,
- Yıllık eğitim planını hazırlamak,
- İş sağlığı ve güvenliği ilgili teknolojik yayınları ve gelişmeleri izlemek,
- Toplantı, seminer ve hizmet içi vb. faaliyetlere katılmaktır.

## 4. İş kazalarını raporlama ve meslek hastalıklarını tespit etme ve bunlarla ilgili istatistik kayıtlarını tutma görevi:

- İşyerinde meydana gelen iş kazalarını ve tespit edilen meslek hastalıklarını yasal süresi içerisinde ilgili resmi makamlara bildirmek,
- İş kazalarına ve revire baş vurulan hastalıklara ait istatistiki verilere göre üzerinde inceleme ve analizlerini yapmak,
- Hazırlanan istatistik raporlarını bilgi için tüm birimlere göndermektir.

## **5. İşyerinde iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin koordinasyonu sağlama görevi:**

- İşyeri hekimi ile işbirliği yaparak işyerinde meydana gelebilecek iş kazaları ve meslek hastalıkları ile ilgili değerlendirme yapmak,
- Gerekli önleyici faaliyet planlarını hazırlamak ve uygulamaların takibini yapmak,
- İşyerindeki diğer yöneticilerden işle ilgili bilgi almak,
- Yapılan günlük iş programına göre çalışma alanını incelemek ve iş kazasına veya meslek hastalığına neden olacak risklerin yok edilmesi ile ilgili olarak çalışma alanındaki ilgililerle koordinasyonu sağlamaktır.

## 6. Yangınla mücadele konusunda araç,gereç ve ekipmanlarını kontrol etme görevi:

- Yangınla mücadele aracının köpük ve su pompalarını kontrol etmek,
- Yangınla mücadele aracının jeneratörünü kontrol etmek, yangın suyu şebekesini kontrol etmek,
- Yangın suyu hortumlarını kontrol etmek,
- Yangın dolaplarını kontrol etmek,
- Otomatik su ve köpük monitörlerini kontrol etmek,
- Otomatik su püskürtücüleri kontrol etmek,
- Alev ve duman dedektörlerini kontrol etmek,
- Acil durum bildirme araçlarını kontrol etmek,
- Basit arıza ve eksiklikleri ilgililerine gidertmek ve büyük arıza ve eksiklikleri yetkiliye bildirmektir.

## **7. Araç, gereç ve ekipmanların periyodik kontrol ve deneylerini yaptırma görevi:**

- İşyerinde kaldırma ve iletme ile ilgili araç, gereç ve ekipmanlar ile işyerindeki basınçlı kapların son kullanım tarihlerini takip etmek,
- Belirlenen sürelerde periyodik olarak makine mühendisine kontrol ve deneylerini yaptırmak, düzenlenen raporlarını dosyasında saklamak,
- Hava kompresörlerinin günlük kontrollerini yaptırıp filtrelerini değiştirtmek,
- Kaldırma araçlarının halat ve zincirlerinin günlük kontrollerini yaptırmak, düzenlenen kontrol formlarını dosyasında saklamaktır.



## 8. Acil Durumlara ilişkin planları yapma görevi:

- Acil Durum Planını hazırlamak,
- Kaza, yangın gibi durumlarda ilk yardım araçlarını olay yerine sevkini sağlamak,
- Kazazedeleri sağlık kuruluşuna naklini sağlamak,
- Çalışma alanının çevre güvenliğini sağlamak,
- Yangın mücadele aracı ile yangına müdahale etmek,
- Seyyar veya sabit yangın söndürme cihazları ile yangına müdahalede koordinasyonu sağlamaktır.

## 9. Yasal dokümanları tutma görevi:

- İşçilerin işe girişlerinde yapacağı işe uygun mesleki eğitim gördüğüne ilişkin belgelerini istemek,
- Noter tarafından onaylanmış deftere İşyeri Hekimi ile birlikte yazdıkları iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin tedbir ve tavsiyelerinin yerine getirilmemesi için işverenin onayına sunmak,
- “İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu” nda alınan kararları uygulamak üzere defterine işlemek,
- kaldırma ve iletme araçlarının üç ayda bir, kazanların ve komprasörlerin yılda bir periyodik kontrol ve deneynde çalışan raporlarının düzenlenmesini sağlamak ve raporlarını saklamak,
- kaldırma ve iletme araçları operatörlerinin “operatörlük yetki belgesi” ile “G” sınıfı ehliyetlerinin fotokopilerini istemek ve saklamak, kaldırma ve iletme araçlarının günlük kontrol formlarını istemek ve saklamaktır.

## 10. İşyeri yöntem talimatlarını hazırlama ve uyumunu sağlama görevi:

- İş sağlığı ve güvenliğine ilişkin yöntem talimatları hazırlamak,
- Alınan önlem ve kurallara, uyarı levhalara ve yazılı talimatlara uymayanları sözlü ve yazılı uyarılarda bulunmak,
- Uymamakta ısrar edenleri amirine bildirerek disiplin cezalarının uygulanmasını sağlamaktır.

# 11. Çalışanlarla diyalog kurma görevi:

- İşyerinde çalışan alt işveren işçileri dahil tüm işçilerle ve amirlerle yakın diyalog kurmak,
- Onların bedensel ve ruhsal sağlıklarının iyi olması için psikolojik durumlarını birebir izlemek,
- Sorunlarına çözüm bulmaktır.

# **İŞGÜVENLİĞİ UZMANININ HUKUKİ VE CEZAI SORUMLULUĞU**

BİR İŞ YERİNDE EĞER  
İŞ GÜVENLİĞİ ÖNLEMLERİ ALINMAMIŞSA



# İŞVEREN VEKİLİ OLAN YÖNETİCİNİN SORUMLULUĞU

## KAZA OLUŞMAMASI İÇİN SORUMLULUĞU

- Önlemlerin alınması ve uygulanmasında organizasyon yapma yani yönetim sorumluluğu,
- İşçiyi uyarma ve kurallara uymaya zorlamada sürekli denetim sorumluluğu,
- İşçileri eğitme sorumluluğu,

- Cezai sorumluluğu (İdari para cezası, işi durdurma veya işyerini kapatma cezası)

## KAZA OLDUKTAN SONRAKİ SORUMLULUĞU

- Kazayı müteakip ilk yardım yapma sorumluluğu, (5510 S.K)
- Kazayı ilgili makamlara bildirme sorumluluğu (5510 sayılı kanun, 4857 sayılı kanun:)
- All risk veya işveren mali mesuliyet sorumluluk sigortasına bildirim sorumluluğu,

- Cezai sorumluluğu (Hapis cezası)
- SSK rücu davası sonucu tazminat ödeme sorumluluğu



# YAPTIRIMLAR

```
graph TD; A[YAPTIRIMLAR] --> B[HUKUKİ]; A --> C[İDARİ]; A --> D[CEZAI]; B --> E["•BORÇLAR KANUNU, İŞ KANUNUNA VE SSGSS KANUNUNA GÖRE AÇILAN"]; E --> F[TAZMİNAT DAVALARI]; C --> G["*İŞ KANUNA GÖRE, İŞ YERLERİNDE İŞÇİYİ ÇALIŞMAKTAN ALIKOYMA İŞİN DURDURULMASI İŞYERİNİN KAPATILMASI,"]; D --> H["İŞ KANUNA GÖRE İDARİ PARA CEZALARI"]; I["•TÜRK CEZA KANUNUNA GÖRE"] --> J[HAPİS CEZALARI];
```

## HUKUKİ

•BORÇLAR KANUNU,  
İŞ KANUNUNA  
VE SSGSS KANUNUNA  
GÖRE AÇILAN

**TAZMİNAT DAVALARI**

## İDARİ

\*İŞ KANUNA GÖRE,  
İŞ YERLERİNDE  
İŞÇİYİ ÇALIŞMAKTAN  
ALIKOYMA

**İŞİN DURDURULMASI**

**İŞYERİNİN KAPATILMASI,**

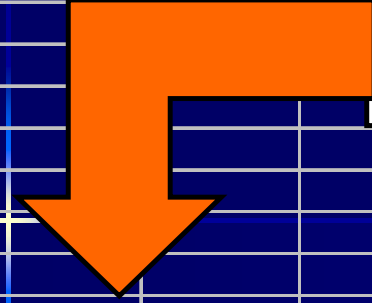
## CEZAI

İŞ KANUNA GÖRE  
**İDARİ PARA CEZALARI**

•TÜRK CEZA KANUNUNA  
GÖRE

**HAPİS CEZALARI**

# İŞ KAZASI SONUCUNDA AÇILAN DAVALAR



## CEZA DAVALARI

HAZIRLIK  
SORUŞTURMASI

CEZA DAVASI

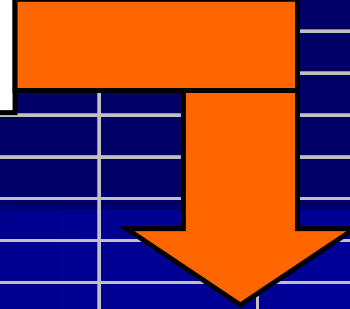


## HUKUK DAVALARI

MANEVİ  
TAZMİNAT

İŞGÖREMEZLİK

DESTEKTEN YOKSUN  
KALMA TAZMİNATI



## RÜCU DAVALARI

İŞGÜVENLİĞİ  
SORUMLUSU

SOSYAL  
SİGORTALAR  
KURUMU

# İŞGÜVENLİĞİ UZMANININ MUHATAP OLACAĞI RÜCU DAVASI

Rücu tazminatı davalarına ilişkin Yargıtay Hukuk Genel Kurulu' nun 21.3.1979 gün ve 1979/269 sayılı kararında, bu tür tazminat davalarında, Sosyal Sigortalar Kurumu' nun işverenden değil, ceza davasında belirlenen birlikte sorumlu olanlardan zararın tümünü isteyebileceği gibi sorumlulardan sadece birisinden de zararın tümünü isteyebileceği hükmüne varılmıştır. Gerekçesi ise, İş Kanunu' nun iş sağlığı ve güvenliği mevzuatında belirtilen yükümlü olduğu görevleri iş sözleşmesi ile işveren vekillerine yüklemiş olduğundandır.

Ancak, kaza meydana gelmeden önce tüm iş güvenliği önlemlerini aldirmek için ilgili birim yöneticilerini uyardığını ya da aldirdığı bu önlemlere uyulması için çalışanları zorladığını veya üçüncü bir kişinin kusurunun bulunduğunu veyahut alınan bu önlemlere rağmen kaçınılmaz nedenlerle bu kazanın oluştuğunu kanıtlarsa, meydana gelen iş kazalarından sorumlu olmaz dolayısıyla tazminat ödemekten de kurtulur.

## İŞGÜVENLİĞİ UZMANININ MUHATAP OLACAĞI CEZA DAVASI

Görevlerini aksatması yani gerekli önlem alacak kişiler arasında koordinasyonu yapmaması, denetim görevini yerine getirmemesi, eğitim vermemesi sonucu iş kazasına neden olan iş güvenliği yöneticisine karşı ceza davası açılır.

# A. CEZA DAVALARI

## Hazırlık Soruşturması aşaması

- Belediye hudutları içinde ise, ilgili polis karakolu, dışında ise jandarma karakolu olay yerine acele elemanını gönderir veya tanıkları çağırır.
- Düzenlenen tutanak Cumhuriyet Savcılığına intikal ettirilir.
- Savcı, kaza yerine bir bilirkişi ile olay yerine gelir. Birlikte kanıtları toplarlar.
- Görgü tanıklarının ifadeleri alınır.
- Tutuklama kararına varırsa kararı ceza hakiminden alır.
- Savcının yaptığı hazırlık soruşturmasında topladığı kanıtlara göre sanıkları belirler.
- Eğer, topladığı kanıtlar, sanıkların suçlu olduğuna yeterli değilse Savcı dosyayı kapatır.

- Toplanan kanıtlar ve bilirkişi raporu ile kastının bulunmadığı, ancak iş güvenliği kurallarına aykırı davranışı, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılığı gibi nedenlerle kusurundan dolayı kazaya neden olduğu belirlenmişse, Savcı bir iddianame ile ceza mahkemesinde kamu davası açar.
- Bu dava, bilinçli taksir hali hariç, taksirle yaralama kapsamına giren suçların soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlıdır.

## Ceza davası aşaması:

- Açılan ceza davasında, hakim gerekirse yeniden bilirkişilerce incelenmesini isteyebilir ve iddianamede sanık olarak belirtilen kişiler hakkında karar verir.
- Bu kararlar hakim tayin edilen suç oranında sanıklara ceza verir veya isnat edilecek suç yoksa beraat ettirir.
- Tayin edilen suç, Türk Ceza Kanunu'nun 85. maddesi gereği taksirle işçinin ölümüne neden olmuşsa, üç yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

- Fiilin, birden fazla işçinin ölümüne ya da bir veya birden fazla işçinin ölümü ile birlikte bir veya birden fazla işçinin de yaralanmasına neden olmuş ise, üç yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.



- Taksirle bir işçinin vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olmuşsa, yasanın 89. maddesine göre üç aydan bir yıla kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılır.

# Taksirle yaralama fiili, işçinin;

- Duyularından veya organlarından birinin işlevinin sürekli zayıflamasına,
  - Vücudunda kemik kırılmasına,
  - Konuşmasında sürekli zorluğa,
  - Yüzünde sabit ize,
  - Yaşamını tehlikeye sokan bir duruma,
  - Gebe bir kadının çocuğunun vaktinden önce doğmasına,
- Neden olmuşsa, verilecek ceza, **yarısı oranında** artırılır.

# Taksirle yaralama fiili, işçinin;

- İyileşmesi olanağı bulunmayan bir hastalığa veya bitkisel hayata girmesine,
- Duyularından veya organlarından birinin işlevinin yitirilmesine,
- Konuşma ya da çocuk yapma yeteneklerinin kaybolmasına,
- Yüzünün sürekli değişikliğine,
- Gebe bir kadının çocuğunun düşmesine,  
Neden olmuşsa, verilecek ceza, **bir kat** artırılır.

- İş kazaları nedeniyle açılan davada Hakim, Bilirkişilerin düzenleyeceği rapor doğrultusunda karar verir.
- Ancak, hakim bilirkişi raporlarına uymak zorunda değildir.
- Geçerli bir nedeni varsa, ceza hakimi bilirkişi raporuna uymayan karar verilebilir.

- Taksirle yaralama suçundan dolayı hükmedilen bir yıl veya daha süreli hapis cezası,
- Suçlunun kişiliğine,
- Sosyal ekonomik durumuna,
- Yargılama aşamasında duyduğu pişmanlığa,
- Suçun işlenmesindeki özelliklerine göre adli para cezasına çevrilebilir.

Hakim, adli para cezası yerine hapis cezasına hükmetmişse bu ceza artık adli para cezasına çevrilemez. (5237 sK, mad:50/2)

- İki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebilir. (5237 sK, mad:51/1)
- Ancak, erteleme kararının verilebilmesi için daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkûm edilmemiş olması,
- Mahkemenin yargılama sürecinde pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği kanaatine varmış olması gerekir.